

Bandkeramiekers, brikkenbakkers, scheepslieden, mijnwerkers en soldaten. Allemaal droegen ze bij aan de historie van het Maasland, zoals met diverse collecties verbeeld in Streekmuseum Elsloo. Daar gaat morgen de nieuwe expositieruimte met een depot open.

Museumpje voelt zich best groots

DOOR ERIC VAN DORST

REPORTAGE
STREEKMUSEUM ELSLOO

ELSLOO

Op de binnenplaats van het Streekmuseum Elsloo lopen kinderen in kieljtes en schortjes op klompen en stelten rond. Een meisje torst emmers water aan een juk, het water klotst op de maaskeien. „We leren hier hoe het vroeger was”, roept een knul enthousiast. In de nostalgische keuken is het aan tafel een gekakel van jewelste. Jan Nijsten tracht de uitgelaten kinderen in het gareel te houden. Voor ieder is er een pannenkoek, gebakken na een rondleiding door het leven van hun voorouders in de eerste helft van de vorige eeuw. Eendoorkijk op het Maasland in de tijd dat de dijk in Meers doorbrak, voor het kanaal oud-Elsloo deels afgegraven werd en dorpelingen naar de Maurits fietsten voor een goedgelegde boterham.

Deze beelden en sfeer oproepen met honderden oude attributen en bodenvondsten is al zo'n zestig jaar de kracht van dit streekmuseum. Maar een museum is nooit af. Bovendien verandert met de tijd de behoefte van de bezoeker, weten voorzitter Hugo Luijten en Guus Peters, kenner van de Maaslandse historie en cultuur. Zij waren blij toen Elsloonaar Harie Rouvroie zijn collectie over de Tweede Wereldoorlog aanbood. Het bestuur wilde er

graag een aparte expositieruimte voor hebben. „Al snel concludeerden we dat we het anders moesten aanpakken en meer uit moesten gaan van wat mensen eigenlijk willen”, zegt Luijten. Peters valt hem bij. „We hebben onze rol zien veranderen. De behoefte aan kennis over historie is gegroeid, mensen willen het verhaal van hun voorouders kennen. Dat vonden ze hier slechts fragmentarisch. Het verhaal staat nu voorop en voorwerpen ondersteunen het. We zijn niet langer een museum van voorwerpen. Geen enclave maar onderdeel van de omgeving. Eigenlijk is dit een groots klein museum.”

Contrast

Bepaald groot is het complex zeker niet. Wel vormt de Schippersbeurs, het oorspronkelijke deel, een spannend contrast met de moderne ruimte die in de afgegraven tuin is gebouwd en morgen geopend wordt door wethouder Gina van Mulken. Dat dit museum een onderdeel van de omgeving is, valt niet te ontkennen. Gelegen aan een van de mooiste straatjes, pal achter de St. Augustinuskerk met het monumentale kerkhof en uitkijkend op het kasteelcomplex, het Julianakanaal, de Maas en het Belgisch achterland. Een panoramische blik op belangrijke elementen die de historie van het Maasland door de eeuwen heen mede bepaald hebben. Het

“**We zijn niet langer een museum van voorwerpen, geen enclave maar een onderdeel van de omgeving.**”

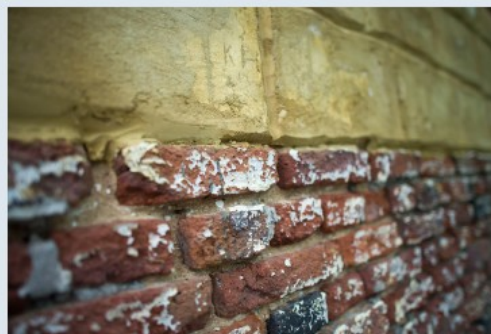
Elsloonaar Guus Peters

Probleem voorgevel nog niet opgelost

Terwijl in de afgegraven achtertuin een expositieruimte met depot verrees, startte vorig jaar de restauratie van de monumentale voorgevel. De geverfde façade van baksteen en mergel werd te krachtig gezandstraald en zo beschadigd. Direct na een melding hierover liet de gemeente Stein de werkzaamheden stilleggen. Ze erkende nadien zelf de vereiste vergunningprocedure niet te hebben doorlopen. Gezien het monumentale karakter is na uitgebreid onderzoek een herstelplan opgesteld, in overleg met de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed. De vergunning voor het werk wordt naar verwachting half juli alsnog door het college verleend.

Het herstelwerk kan, afhankelijk van eventuele bezwaren en de weersomstandigheden, starten in september. De begroting kan pas worden gemaakt als de vergunning definitief is. Onduidelijk is nog wie opdraait voor de ontstane meerkosten en of het kan blijven bij herstel van de schade of dat wordt besloten tot een complete restauratie met herstel van nu zichtbare oude bouwsporen. De gemeente houdt er rekening mee dat herstel van deze sporen niet op de veroorzaker van de schade verhaald kan worden en weet nog niet of die de schade wil herstellen onder de gestelde voorwaarden. De monumentale status van het pand blijft in elk geval behouden.

De voorgevel na het zandstralen. FOTO ERMINO ARMINO

Guus Peters, Piet Pijpers, Hugo Luitjen en Harry Rouvroie (vlnr.) bezig met het inrichten van de nieuwe vleugel.
FOTO ERMINDO ARMINO

Meers na de dijkdoorbraak op oudjaarsdag 1925. FOTO STREEKMUSEUM ELSLOO

Streekmuseum wil deze achter de smeedijzers poort tot leven brengen met verschillende thema's en collecties. De oorspronkelijke over het alledaagse leven met een keuken, koloniale winkel en boerenhof met zeis en hondenkraak, is er al lang en blijft ook. Er zijn rondleidingen en interactie met de bezoekers. Zo wordt met dementerenden speek en ei gebakken, terwijl oude tijdschriften en breiwerk binnen handbereik zijn. „Je ziet mensen opbloeien door de geur en de smaak”, zegt Nijsten. De verdiepingen van de Schippersbeurs worden nog aangepast om streekdracht en de collectie bandkeramiek van Piet Pijpers goed te exposeren. Ook het genealogisch archief van wijlen Louis Schreurs krijgt een plek.

Bewoningsgeschiedenis

Een bezoek aan de nieuwbouw bezoek begint met een gefilmde impressie van het Maasland anno nu. Spullen, foto's, teksten en geluiden vertellen verhalen over de omgeving, van Geulle tot Grevenicht en aan de overzijde van de Maas van Rekem tot Stokkem. Rivier en kanaal zijn binnen net als buiten dominant aanwezig. „We willen tweeduizend jaar bewoningsgeschiedenis laten zien”, legt Luitjen. Peters onderstreept het belang. „Als je je eigengeschiedenis niet kent, kun je de gemeenschap waarin je leeft niet begrijpen.” De voorzitter duwt bij een impressie van mijnbouw op een

Feiten en cijfers over het museum

Het Streekmuseum trekt nu jaarlijks 3000 bezoekers.

Er zijn 8000 gecatalogiseerde items om te exposeren, plus veel voorwerpen die nog niet zijn geregistreerd.

Er zijn 35 vrijwilligers actief, die onder meer rondleidingen geven.

Er worden elk jaar zo'n tien modeshows en vijftien sessies rond een historisch thema op locatie verzorgd.

De aanbouw kostte 350.000 euro, door de gemeente betaald.

Het museum betaalde zelf de inrichting, die 35.000 euro kostte.

Openingstijden en entreeprijzen op de site van het museum.

knopje. Een slaghamer begint te ratelen. Ernaast klinkt onheilspeelden geluid bij beelden van de dijkdoorbraak in Meers, op 31 december 1925. Er is ook aandacht voor de aanleg van het kanaal en de scheepvaart op de Maas. Uit een grote wandfoto van Elsloo komt een houten sloop gevaren. „We passen de collectie regelmatig aan, zodat die levendig blijft”, zegt Peters. „We proberen wel beelden te kantelen. Brikkenbakkers worden altijd geafficheerd als paupers in lompen. Zo zagen ze er op het werk uit, maar we laten ook zien hoe ze in het dorp leefden en nette kleding droegen.”

Stafkaart

Dan nog de collectie van Harie Rouvroie (89), die nog wekelijks bezoekers boeit met zijn verhalen. In de naar hem genoemde zaal biedt zijn collectie een pakkend beeld van Elsloo op 10 mei 1940, toen het dorp in luttele uren door de Duitsers onder de voet gelopen werd. Nijsten en Pijpers zijn bezig met inrichten als de laatste evenlachend meesterverteller Harie waarnaemt. Hij wijst op een vitrine met een stafkaart met militaire manoeuvres. „Die heeft Harie uit een Duitse legertruck gepakt. Zijn vader was veldwachter; hij schoof de kaart in het dakbeschot van het raadhuis. Als de Duitsers dat hadden opgemerkt, waren Harie en zijn vader zeker doodgeschoten.” De geschiedenis van Elsloo had gelukkig een andere loop.

Decor 'Egelze bakt' was hoofdkwartier voor Britten in oorlog

Het huis waar morgen de eerste editie van 'Egelze bakt en preuft' plaatsvindt, was in 1944 hoofdkwartier voor de Britten en kortstondig vergaderkamer voor de beroemde veldmaarschalk Bernard Montgomery. De bewoners van het pand aan de Laurastraat 67 in Egelshoven hopen het feest en de bijzondere geschiedenis van het huis te kunnen combineren.

EYGELSHOVEN
DOOR RUBEN VAN ERP

„We hadden graag zes kamers voor een headquarter. Voor de generaal met zijn staf en een telefoonpost.” De mededeling van een Nederlandse officier in het bijzijn van een Britse collega op 13 november 1944 overvalt Rosé Willemse uit Egelshoven. In het doktershuis aan de Laurastraat 67 logeren al weken Amerikanen, maar nu moet ze bijna haar hele huis opgeven zodat het kan dienen als hoofdkwartier voor het Britse 30e legerkorps van generaal Brian Horrocks. Ondanks dat de toon van de officier volgens Willemse een stuk onvriendelijker is dan die van de Amerikanen, stemt ze in. Ze kandannog niet bevroeden dat tien dagen later de beroemde veldmaarschalk Bernard Montgomery op de stoep staat.

Dagboek

De bijzondere geschiedenis van het huis staat uitgebreid beschreven in een dagboek dat destijds is bijgehouden door Willemse. Via haar kleinkinderen, die er een boek van hebben gemaakt, komen de verhalen terecht bij de huidige bewoners Léon en Marian Janssen en hun kinderen Bart en Anne. „Ik kom hier uit het dorp en kende het huis als de dokterswoning”, zegt Léon. „Maar deze verhalen waren mij niet bekend.” Mede vanwege hun werk op de NAVO-basis in Brunssum is het duo zeer geïnteresseerd in de verhalen. Léon: „Ik ben direct enkele officieren gaan natrekken.” Morgen organiseren ze bij hun huis voor het eerst het feest *Egelze bakt en preuft*. „Het is een combinatie van een bakwedstrijd en een proeverij, waarbij de opbrengst naar de kerk

in Egelshoven gaat. Iedereen is welkom”, zegt Marian. „We hopen dat onder het genot van een drankje gesprekken ontstaan over vroeger en nu. De oorlogsverhalen kennen veel mensen niet. Dus we hebben wel iets te vertellen, mocht iemand geïnteresseerd zijn.”

Operatie Clipper

Het hoofdkwartier in 1944 is nodig om de troepen te leiden die meedoen aan de geallieerde aanval op Geilenkirchen, ook wel bekend als Operatie Clipper. De meeste kamers in het huis krijgen een andere bestemming. Zo worden slaapkamers en een eetkamer gecreëerd en de garage doet dienst als telefoonpost. De oude eetkamer is de plek waar de actie plaatsvindt. „In de eetkamer hangen enorme 'maps' aan de muur en de kasten”, schrijft Willemse, die soms geen toestemming krijgt om de kamer in te mogen. „The general is just leading a battle”, krijgt ze te horen.

Op 23 november komt er speciaal bezoek langs voor overleg aan de Laurastraat 67. Willemse heeft vanwege de vele beveiliging al door dat het om een belangrijk iemand gaat. Zodra hij uitstapt herkent ze Bernard Montgomery, de beroemde generaal die kort daarvoor is bevorderd tot veldmaarschalk. Als ze aan hem wordt voorgesteld, spreekt ze haar bewondering voor hem uit. In het dagboek staat: „Montgomery zei: „Je zult wel blij zijn als oorlog voorbij is. Kijk eens hoe je tuineruiter ziet. Alles vol sporen van trucks.” Léon en Marian zijn gefascineerd door de verhalen over hun huis. Of er morgen iemand komt die zich nog iets uit die tijd kan herinneren, weten ze niet. „Dat wordt wel steeds lastiger. Maar het zou mooi zijn.”